

odvisna od višjih sil. Kmet sicer to ceni, toda narava mu vsak dan sproti brzda samovoljnost. Kmečkemu človeku je verovanje nekaj samo po sebi umljivega. Njegovo življenje je gosto prepleteno z verskimi motivi. Letne čase določajo svetniki, ki imajo tudi svoj delokrog v kmečkem gospodarstvu. Kmečki človek je veren — toda ne pretirava — že po svojem notranjem nastrojenju in po značaju svojega poklica. Močni valovi brezverstva tovarn in mest se lomijo ob kmečki vernosti. Kmet se v polni meri zaveda človeškega dostojanstva, kajti ne boš mu vcepil v glavo, da on ni nič več kot njegova živina.

Kmečki stan kaže na bodočnost narodov

Celotna podoba kmečkega človeka pove, da je v njem in kmečkem stanu že po naravi izvedena najvažnejša zveza vseh človeških stremeljenj in vrednot, radi česar je kmet temeljni in osrednji pojav v človeštvu. Iz vsega tega je pa razvidno, da je narod brez zdravega kmečkega stanu zapisan smrti. Podoben pogled v kmečki stan in kmečko stremljenje pri posameznih narodih nam torej pove bodočnost narodov in držav.

Že zgodovina nas uči, da so narodi z zdravim kmečkim življenjem vedno izpodrinili one narode, pri katerih je bil zdrav kmečki rod v manjšini. Isto sliko opazamo tudi v dandanašnjih časih.

Kri in gruda

Tudi naši sosedi ne morejo v tem oziru biti brezskrbni, tudi zanje ostane neizpodbitna resnica, da je kmečko prebivalstvo živi virec krvi vsakega naroda. Če prebivalstvo prekomerno sili v mesta, je slabo za narod. Pred tem problemom stoji danes Nemčija in ga Nemci nazivljejo sovražnika št. 1. V srednjem veku je bilo v Nemčiji še 90% kmečkega prebivalstva, pred 70 leti 64%, a leta 1936. komaj še 21%. Pri tem je opazovati, da se ljudstvo seli iz poljedelskega vzhoda proti industrijskemu zapadu. Sezonski delavci, večinom Slovani, stopajo na njihovo mesto. To bi lahko imelo za Nemčijo usodne posledice, če ne bi Nemci tega preprečevali z načrtnim ponemčevanjem priseljencev. Jasno sliko o tem je dala lanske letna razstava v Lipskem, kjer se je po uradni statistiki ugotovilo, da se je v letih 1882—1933 izselilo 12 milijonov kmečkega prebivalstva v mesta. Od leta 1932. pa do 1939. pa nadaljnjih 584.000 ljudi, in to kljub vsem ugodnostim za kmetijstvo, ki so bile izdane. Ti ljudje niti niso kmečki delavci (kot pri nas), ampak kmečki sinovi in predvsem hčerke. Na deželi primanjkuje radi tega letno 800.000 delovnih moči. Zanimiva je bila na razstavi tudi slika o ženitvah, kjer se na deželi poleg desetih srečnih zakonskih parov kisa samec brez neveste, v mestu pa poleg

istega števila srečnih parov dekle brez ženina. Zraven slik je bilo zapisano, da pride v mestih na 1000 moških 1092 žensk, na deželi pa na tisoč moških 902 ženske.

Vse to vpliva tudi na donosnost kmetijstva, kar se je prav tako videlo na omenjeni razstavi. Tako je število mlečnih krav padlo za 300.000 glav ali za 3%, proizvodnja masla pa za 30.000 ton ali za 5%.

Beg z dežele v mesta zmanjšuje obenem bitnost naroda, kajti mesta izumirajo, saj je prof. Burgdörfer izračunal, da bi štirimilijonski Berlin v petih generacijah štel samo 90 tisoč ljudi. Leta 1933. je bilo v Nemčiji na tisoč prebivalcev v mestih 11,2 rojstev, na deželi pa še vedno 18 rojstev. Beg z dežele znači torej tudi zmanjševanje rojstev (tudi na deželi), kar ima za posledico propast naroda. V mesta gredo poleg vsega tega duševno najbolj zmognili ljudje in ti se izgubljajo, kajti meščan plačuje ugodnosti življenja z zatonom svojega rodu.

Dne 30. januarja 1933 je Hitler prišel na oblast. Takoj je pravilno ocenil, da upropaščanje kmetov upropašča državo. Postavil si je načelo, da posamezen posestnik ni neodvisen lastnik zemlje. Tako je nastal zakon o dednih kmetijah, kjer lahko postane dedni kmet le oni, ki dokaže svoje nemško poreklo do leta 1800. nazaj, kar vse meri na priseljence tuje narodnosti. Radi pomanjkanja delav-

Tudi tukaj sem nujno potrebna!

Pri športu in pri igri, na zraku in na soncu, vedno je potrebno, da si krepite kožo z NIVEO! NIVEA zmanjšuje nevarnost sončnih opeklin in povzroča, da porjavite hitro in lepo. Ker vsebuje EUCERIT, koža popolnoma vsrka NIVEO. Zato se ne prehladite zlahka tudi pri nagli vremenski ohladitvi.

220

stva na deželi se organizirajo meščani, ki pomagajo pri žetvi, snujejo se delayski oddelki za dekleta in je lani šlo na deželo delat 60 tisoč deklet. Vse to pa nima pravega uspeha, ker je kmetijsko čutečega življa v Nemčiji premalo in ga je vedno manj. Nemški kmetijski minister Darrey je pravilno rekel, »da bo brez kmetov narod izumrl« in iz tega spoznanja je nastal klic »Blut und Boden« — »kri in gruda«, ki pa ne najde pravega odziva.

In mi?...

V Jugoslaviji je še vedno okrog 80% kmečkega življa, v Sloveniji pa okrog 60%. Ta kmečki življ je v svojem jedru zdrav in ga ne bodo še kmalu uničili. Gotovo je tudi Ivan Cankar motril bodočnost slovenskega naroda baš z vidika kmečkega stanu, kajti drugače bi ne bil mogel reči: »Močan si, o slovenski narod. Tisoč in pet sto let krvaviš, izkrevavel nisi. Narod mehkuznih bi dušo izdihnil — ti pa, tisočkrat ranjen komaj zmaješ z rameni... Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromaka, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne.«

Z ozirom na naš kmečki stan lahko rečemo mirno z voditeljem Slovencev dr. Antonom Korošcem, da se pot našega naroda šele začne. Ne v zaton, temveč v življenje z vero v Boga in samega sebe.

Ivanak divjine

Ameriški roman

6

Ivanka je bila v sobi. Ko je Erik vstopil, ga je pogledala s svojimi velikimi, lepimi očmi, a se ni nasmehnila, kakor navadno, kadar jo je brat presenetil z nenadnim prihodom.

»Dobro jutro, Ivanka!« je veselo pozdravil Erik.

»Dobro jutro!« je odvrnila sestra. »Takoj ti bom pripravila kavo! In svež kruh boš dobil. Včeraj sem ga spekla.«

»Izvrstno!« se je nasmehnil Erik. Stopil je k sestri, jo privel k sebi in poljubil na polno, rdeče lice.

Nato sta oba šla v kuhinjo. Erik je spoznal, da sestro nekaj muči in je to spravil v zvezo z novicami, ki jih je izvedela iz Brienove gostilne. Ker je sumil, da ji je tisti obiskovalec, o katerem je bil govoril pastir, dogodek drugače naslikal, kakor se je bil odigral, je hotel vedeti, kaj je prav za prav o njem vedela. Tipaje je vprašal:

»Kaj je novega?«

Ivanka, ki je že stala pri ognjišču, je skomignila in odgovorila:

»Tu nič. In kaj si ti doživel?«

»Tatove sem zasledoval. Ali nisi vedela tega?«

»O, pač! Taka stvar ne ostane tajna. In tudi to ne, da si svoje tovariše pustil in se sam vrnil. In še več govorijo...«

»Kaj?« je radovedno vprašal brat.

»Da so Sam in tovariši našli črede in se že vračajo z njimi, tatov pa niso videli in pravijo, da...«

Utihišla je, kakor da bi hotela razmišljati o tem, ali naj govori dalje.

»Kaj pravijo?« je nestrpno vprašal Erik.

»Kar pravijo, je taka podlost, da je škoda o njej govoriti. Ljudje so pač zlobni in obrekujejo. Pustiva to!«

»Ne! Povej, kaj si slišala!« je silil vanjo mladenič.

»Sam je bil tu!« je nadaljevala Ivanka. »S teboj je hotel govoriti. Ker te ni našel, je meni povedal, kar je slišal... Nihče ne ve, kdo je začel te čenče. Toda kako si mogel biti tako nepreviden — in ravno zaradi Anite Orloga!«

Zaskrbljeno je pogledala brata. Erik je sedel za veliko mizo in mirno odvrnil:

»Ivanka, od tega ne bom bolj pameten. Govori jasneje!«

Sestra je nadaljevala:

»Taki, ki jih nihče ne pozna in imenuje, trdijo, da trobiš v isti rog s tatovi. Za to mnenje govori dejstvo, da si ti takoj izsledil lopove in ko so drugi dospeli tja, o tatovih ni bilo ne duha ne sluha, ti pa si že bil na potu proti domu.«

Vojne. Od leta 500 po Kr. r. do danes je bilo na vsem svetu 905 velikih vojn. Francija je bila udeležena v 185, Anglija v 176, Rusija v 151 in blagopokojna Avstrija v 131 vojnah. Pa so še ljudje, ki pravijo, da je človek v svojem bistvu miroljuben.

Resnicoljubnost vojnih poročevalcev v burski vojni. Med bursko vojno v Južni Afriki ob koncu preteklega stoletja, ko se je mali, a svobodoljubni burski narod uprl angleški nadoblasti in je veliki angleški imperij potreboval precej časa, da jih je ukrotil, je nek pozoren čitatelj nekega angleškega časopisa sešteval številke o burskih izgubah po poročilih frontnih dopisnikov. Možakar je spočetka slepo verjel tiskarskemu črnilu, ko pa je

Po Jugoslaviji

Framasonstvo na Hrvaškem. Vodstvo frama-sonskih lož v Jugoslaviji je odredilo razid vseh lož in ustavitev njihovega delovanja. Uprava banovine Hrvaške pa se ni zadovoljila s prostovoljnim razidom, marveč je vse frama-sonske lože na ozemlju Hrvaške z dekretom bana dr. Subašića razpustila. Arhivi teh lož so bili zaplenjeni, prostori uradno zapечатeni. S tem odlokom so likvidirane tri skupine prostozidarskih lož. Prvo skupino so tvorile članice »Velike lože Jugoslavije«, ki je imela svoje vrhovno vodstvo v Beogradu. V Zagrebu so bile tri članice »Velike lože«, in sicer »Maksimilijan Vrbovec«, »Previdnost« in »Grof Drašković«, bile pa so tudi podružnice v Osijeku, Dubrovniku, Splitu, Karlovcu in na Sušaku. V drugo skupino so spadale lože, ki so bile včlanjene v loži »Svoboda«. To je bila tako zvana »divja« loža, ker ni bila priznana od »Velike lože«. V tretjo skupino pa so spadale lože z zgolj judovskim članstvom. Razpustu frama-sonskih lož bi morala slediti objava imen tistih oseb, ki so bile včlanjene v teh ložah. S tako objavo bi postalo

marsikaj jasno, kar je doslej ostalo v javnem življenju zagonetno. Dobro bi to bilo, da bi se s svetilko preiskave posvetilo tudi v frama-sonse v Sloveniji.

Med starokatoličani divja notranji boj naprej. List »Starokatoliški preporod«, ki je bil ustvarjen iz opozicijskih razlogov zoper starokatoliškega »škofa« Kalodjero, nadaljuje svoje napade na tega gospoda. List piše, da so se pritožbe zoper Marka Kalodjera tako nakopičile, da so škofje utrechtske cerkvene zveze (na Nizozemskem) kot varuhi starokatoliške vere morali končno izreči zoper njega obsodbo radi raznih grehov. Med vzroki, zakaj se g. Kalodjera obsoja, se navaja tudi to, da je starokatoliška cerkev v Jugoslaviji dobila radi Kalodjerovega ženitvenega poslovanja razne grde priimke, kakor na primer: »Ustanova za izmenjavo žena«, »Turška cerkev«, »Mormonci« (protestantska skupina, ki pripušča mnogoženstvo), »Nepooblaščen ženitveni zavod«. Čas je, da se starokatoliška cerkev v Jugoslaviji z ozirom na moralo ljudstva čimprej razpusti.

Nekdaj — danes

(Iz Ribnice na Pohorju)

Živimo v času splošnega napredka. Duh človeški dosega občudovane uspehe na vseh poljih in tudi na gospodarskem. V interesu nas, ki se pečemo z zemljo in kmetijstvom, je pomagati kmečkemu stanu do boljšega življenja. Mnogo je v tem oziru že doseženega, ostalo pa bo spravilo na pravo mesto prihodnji čas.

Po čigavi zaslugi napreduje naš kmečki stan? Po zaslugi kmečkih prebuditeljev in izumiteljev raznih gospodarskih strojev. Prvi kakor drugi so prijatelji našega kmeta in ostanejo zato v naših očeh veliki možje trajnega spomina. V vrsto za naše kmetijstvo zaslužnih mož so všteti seveda še razni kemiki, kateri so iznašli za našo zemljo pravi blagoslov: umetna gnojila. Ponosni smo pa tudi na naše prijatelje na kmetijskih šolah, v zadrugah, kmetijskih tečajih in društvi. Lepa vrsta jih je, ki s smotrnim delom dajejo pobudo, nasvete in pouk našemu kmetu, da bi se tako dvignila rodovitnost naše zemlje ter z njo dobrobit našega kmečkega stanu.

Žal da to prekoristno delo v kmečki blagor ni brez senčnih strani. V mislih imam namreč kraje in kmetije, ki se teh pripomočkov še vse premalo poslužujejo, seveda v lastno škodo. Kmet, ki je samo naročnik in morda le po-

vršen čitatelj gospodarsko-strokovnih listov in člankov, ne podvzame pa v tem pravcu nobenega poskusa pri svojem gospodarstvu, stoji le na pol pota. Res lepo je in hvalevredno, če sin, ki je prevzel po očetu posestvo, sledi pri kmetovanju stopinjam svojega očeta. Pravilno pa ni, ako bi ostajal brezbrizen do tega, kar priporoča po stvarnih preizkusih novejša veda v dosego donosnejših uspehov na polju, v hlevih in kletih.

Tudi na našem Pohorju bi bilo umestno in potrebno več vneme za napredno gospodarstvo. S tem pa ni rečeno, da niso naši kmetje morda gospodarsko dovolj zavedni ali malobrižni. Nasprotno, prav brižni so, izobraženi

in delavni kot mravlje, kar daje poročstvo, da bodo sčasoma napredovali. Smisel, zasnutki kakor tudi nekatera dejstva v tem pravcu so že tu, le širšega razmaha naprednega gospodarstva bi bilo želeti prav kmalu. Kmet, kateremu leži napredek in dobrobit posestva res na srcu, ne bo čakal opozorila oblasti, marveč bo on po svoji uvidevnosti in lastnem nagibu storil to, kar je treba.

Posebno s poljem je postalo v našem delu Pohorja nekam čudno. Pred svetovno vojno se je rad in tudi lahko mnogi naš kmetič pohvalil z znatnimi zalogami žita v kašči — a danes? Imamo nekaj izjem, kjer se res vzor- no gospodarji, v drugih primerih pa vidimo stisko za kruh ali vsaj domačega ni na mizi.

»Letine niso več k čemu«, slišiš opravičevanje. Deloma so že krive, a na splošno to ne bo držalo. Prej bo krivda v popustljivosti negi našega polja napram nekdanjim letom. Ali gnojiš, mladi moj pohorski kmetič, svoje njive, kakor je delal to tvoj oče, zadostno ter z dobrim na dvorišču z živino potlačenim gnojem? Ali še oplevaš svojo ozimino, kakor so jo čistili naši predniki? Pa še ena novost ni na mestu. Ali mar ne vlačiš k hiši vse preveč žagovine, dočim ti pašnike prerašča javšje in praprot, kar bi dalo prvovrstni gnoj? Čemu se je opustila navada, biti brez »smrekarja«, ki je skrbel nekdaž za steljo ter snago in red okrog hlevskih voglov? Ne izgubljajo li naše njive ravno radi navedenih vzrokov največ na rodovitnosti? Zelo priporočljivo in koristno bi torej bilo priskočiti tu na pomoč naši zemlji vsaj z umetnimi gnojili. Kako hvaležne bi se nam izkazale za to naše njive in košnje!

Globlji pogled v naš pohorski kmečki življenj pa bi izbežal na svetlo še drugi vzrok, kateri striže prvenstvo našim poljem. Naši kmetje računajo ter se opirajo le vse preveč na dohodke iz gozdov. Res so dohodki za lesne proizvode bolj hitri in sigurni. Toda radi tega bi se naj ne zanemarjale njive, travniki itd. Zanemarjanje njiv in travnikov namreč vkljub lesu občutno trese temelje naših slovenskih kmetij. Gozd lahko zgine ali oslabi pod sekirjo. V polju pa imamo trajne dobrine, ki pa so odvisne od tega, kako mu kmečka roka streže.

C. M.

Novice iz domačih krajev

Stoletnik v Mariboru. V Mariboru bo dopolnil 23. avgusta g. dr. Jožef Urbaček sto let. Izredni jubilar se je rodil leta 1840. v Brnu na Moravskem. V Gradcu je končal leta 1862. zdravilske nauke in je bil imenovan leta 1869. za železniškega zdravnika v Maribo-

ru. Leta 1872. je dobil službo mariborskega mestnega zdravnika in je vztrajal na tem mestu do leta 1919. Leta 1872. je vstopil k mestni gasilski četi in je še edini živi soustanovitelj reševalnega oddelka, katerega je vodil dolga leta kot zdravnik.

»Tako-o?« je zategnjeno vprašal brat in se pri tem zaničljivo nasmehnil. »Tako govoriš? Hm! Če natančno premislimo vso stvar, bi tudi tako moglo biti. Seveda, če ne vpoštevamo ljudske neumnosti, Anitinega rovarjenja in še nekaterih drugih reči. Te čenče so tisti začeli, ki zelo dobro vedo, kaj se je zgodilo v Sončni dolini. Toda noben pameten človek jim ne bo verjel.«

»Seveda ne!« je živahno pritrdila Ivanka. Sedla je k bratu in ga prijala za roko. »Seveda ne! Tudi Sam je tako rekel. Toda pravijo, da si zaradi Anite prijezdil tako hitro nazaj.«

Erik se je spet zaničljivo zasmejal.

»Zaradi Anite? Saj so vendar Sam in drugi videli, da sem preganjal nekega človeka.«

»Da, videli so! Toda ta je bil Anitin ljubimec. Za njim si dirjal na življenje in smrt. In ko je pri Brienu govoril z Anito, si ga ti napadel... Vse to mi je povedal Kentov upravitelj, ki je bil nekako pred eno uro tu.«

Skočila je k ognjišču, kjer je medtem zavrela kava. Brat je vstal in šel za njo.

»In kaj vse je povedal o tem napadu?« je mirno vprašal.

»Povedal mi je, da so vsi prepričani, da si to storil iz ljubosumnosti. Isto je povedal tudi Noelu.«

»In Noel mu je verjel?«

»Ne. Toda jaz sem verjela in mi je bilo hudo pri srcu.«

»Kako si pač mogla verjeti tako neumnost? Pri stvari z Anito je več čenč kakor resnice in odkrito povem, da se je ona bolj sukala okrog mene kakor jaz okrog nje. To samo tebi povem, ker si moja sestra in želim, da veš resnico.«

»Hvala Bogu, da je tako!« je veselo odvrnila Ivanka. »Ko bi le še vsi drugi hoteli verjeti, da so vse govorice prazne! Ljudje pač radi verjamejo marnjam in se neradi dajo prepričati o resnici. Kaj, če bo še Walser verjel?«

»Walser?« je polglasno zagodel Erik. Čelo se mu je za trenutek nagubalo. Njegove misli so poromale od njega k dekletu, ki je bilo zanj poleg sestre najljubše bitje na svetu: k Mariji. Za te neumne čenče je gotovo tudi že ona zvedela in Roger si bo gotovo na vso moč prizadeval, da ga čim bolj očrni. In Marija bo verjela, da se on zaradi takih deklet, kakor je Anita, pretepa v gostilnah. Vstal je in se sprehajal po kuhinji. Razmišljal je. Toda četudi je še tako napenjal možgane, ni našel načina, kako bi razpršil govorice. In tako je Marija zanj za vedno izgubljena. Ta misel mu je povzročala bol, ker je deklico resnično ljubil.

Proti poldnevu ga je obiskal župan Zlate jame. Tudi ta je bil farmer, trezen, hladnokrven mož. Njegov mladostni obraz je bil v čudnem nasprotju s sivimi lasmi. Župana je Noel, Erikov prvi covboj, privedel v hišo. Obiskovalec je položil svoj širokokrajni klobuk na mizo.

v sredini leta 1900, našel že 250.000 padlih Burov, je postal pozoren, ker je vedel iz podatkov, da je vseh Burov okrog 100.000, številni žene in otroke. V skrajnem primeru so mogli Buri postaviti nasproti Angležem armada komaj 30.000 mož — od katerih pa jih je do srede leta 1900. padlo že 250.000 — seveda le na papirju! — Tudi danes je tako. Obe sovražni si stranki sta že potopili toliko vojnih ladij in uničili druga druga toliko letal, da je naravnost čudež, če je še kje kaka ladja ali letalo... O, ta potrpežljivi radio in — papir!

Mrtvec in 70 ljudi se zrušilo v klet. V vasi Braliči na Vrsarštni v Istri je družini Grege Popoviča umrla najstarejša, 20 letna hčerka Ma-